

Ursitoarele

— Din Mitologia română —

Ursitoarele, numite altmintrelea și *Ursitori*¹⁾, *Ursoi*²⁾ și *Ursite*³⁾ iar în Macedonia: *Mire*, *Albe*, *Hărăsite* și *Cașmete*⁴⁾, după credința și spusa Românilor din cele mai multe părți, sint *trei fete mari* sau mai bine zis *trei zâne surori*⁵⁾ care *ursec* viața și croesc soarta fiecărui prunc nou-născut.

Pe lângă numirea colectivă de *Ursitoare*⁶⁾, fiecare dintre

1). *Țara nouă* an. III. București 1887. p. 444 și 445;—*Sezătoarea* an. II. Budapesta 1876. p. 26.

2). *Familia* an. XX. Oradea-mare 1881. p. 584.

3). I. Slavici: *Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und in der Bukovina*, Wien 1881 p. 167;—*Familia* an. XIX Oradea mare 1883 p. 302;—Dr. Henrich v. Wlislöcki: *Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen*, Hamburg 1889. p. 9;—W. Schmidt: *Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Rumänen Siebenbürgens*, Hermannstadt 1866. p. 25: „*Urbitele*“ fals tipărit, ia loc de *Ursitele*.

4). T. T. Burada: *Obiceiurile la nașterea copiilor poporului Român în Macedonia* publ. în *Convorbiri literare* an. XXVI. 1892. p. 44.

5). T. Frincu și G. Candrea: *Românii din Munții apuseni (Moșii)*, București 1888 p. 148;—*Sezătoarea* an. II. p. 26;—*Țara nouă* an. III p. 444—445;—Slavici. Op. cit. p. 167;—Wlislöcki, op. cit. p. 9;—D. Bolintineanu: *Călătoriile la Români din Macedonia*, București 1863. p. 89. spune că ar fi *trei femei spirite*, fără a le defini mai de aproape;—T. T. Burada, op. cit. p. 44: „*Aceste trei Mire*, numite și *Albele*, *Hărăsitele* sau *Cașmetele* se crede că sunt *trei fete mari* sau neveste îmbracate în alb”... și com. de Iosif Olariu, fost învățător în Banat, com. Doman: „*Ursitoarele* se cred a fi *trei surori nemăritate*“.

6). În *Gutinel* an. I. Baia-mare 1889 No. 31. p. 3, cetim „*Ursitoarele*. Mai ales de mult erau și *urziu* pruncilor nou născuți spunându-le viitorul (bun sau rău). *Ursitoarele* nu fac rău nimănui, ele sunt numai vestitoarele viitorului. Profețiile lor însă oamenii nu le pot ști (Tohat)“.

Autorul acestor șire se vede că a confundat numele sfinților mitologice, despre care ni-i vorba și care *ursec* viața și soarta pruncilor nou născuți, cu *ursitoarele*, adică femeile, care *ursec* ghebele de tort pe *ursitoare* sing. *urziu* înainte de-a întinde *urzala* pe stative sau resboiu.

aceste trei fete fecioare curate, nepătate, pe jumătate sfinte și nemuritoare¹⁾, mai are încă și cite o numire a sa proprie și a-nume cea mai mare: *Ursitoare* și *Ursită*, cea mijlocie *Soarte*, eară cea mai mică, mai hitioană, mai serioasă și totodată și cea mai rea dintre toate, *Moarte*²⁾.

O samă de Romini însă cred și spun că *Ursitoarele* ar fi numai două la număr³⁾.

Iară la cei din ținutul Făgărașului, în *Transilvania*, se află chiar și o legendă despre originea lor, și anume:

«După ce a străbătut *Alexandru cel Mare* pînă la raiu, a aflat un rege anume *Ioan*, șezînd pe tronul său și ținînd picioarele în apă clocotitoare de izvor.

«Intrebat fiind: de ce face el aceasta, zise regele *Ioan* că apa, astfel întrebuințată, are darul întineririi.

«*Alexandru cel Mare* se rugă atunci se-i dea și lui puțină din această apă, și ceea ce o primi o păstră foarte bine.

«Cu toate acestea însă cele două servitoare ale sale i-o furară, și de-atunci, fiind ele vecinic tinere și cunoscînd viitorul fiecărui om, la nașterea sa, îi *ursesc* soartea»⁴⁾

Imbrăcămintea *Ursitoarelor* e lungă, albă⁵⁾ și întretesută cu fluturi și cu fire de aur⁶⁾. Cea mai mare însă adeseori umblă imbrăcată încă și într'o blană de aur⁷⁾ iar în briu poartă o furcă⁸⁾, la care se află legat un caer de lînă albă sau neagră⁹⁾, amestecată cu mătasă și cu fire de aur¹⁰⁾, și precum rup firul, așa curmă ele, cînd voesc, și zilele omului¹¹⁾. Cea mijlocie ține în mina dreaptă o păreche de *sorti*, iar cea mai mică, în aceeași mînă, o păreche de *soarfeci*¹²⁾.

Ursitoarele, după credința unora, vin totdeauna în săptămîna, în care s'a născut copilul, în nopțile fără de soț, adică:

1) Cred. Rom. din Bucovina;—și a celor din Transilvania, com. de d. Anton Georgiu.

2) *Familia* an. XIX. p. 312;—*Țara nouă* an. III. p. 445.

3) W. Schmidl, op. cit. p. 25: «La nașterea unui copil vin două *Ursite*, care leagă nou născutului darurile corpului și ale spiritului»;—Dim. Cantemir: *Descrierea Moldovei*. Ed. Academiei romine p. 155: «*Ursitele*. Acestea le cred a fi două *virgini*».

4) W. Schmidl, op. cit. p. 25.

5) Wlislöck, op. cit. p. 10.

6) Cred. Rom. din Bucovina;—și a celor din Transilvania, com. de d. Anton Georgiu.

7) *Șezătoarea* an. VI. Budapesta 1880. p. 50.

8) După spusa Rom. din Transilvania, com. de d. Romul Sim, învățător în Orlat;—Frincu și Candrea, op. cit. p. 148.

9) Com. de d. Rom. Sim.

10) A. T. Laurian și I. C. Massim: *Dicționarul limbii romine*, p. 529: «*Ursitoarele* vor ordi copilăria tea din fire de aur».

11) Frincu și Candrea op. cit. p. 148;—com. de d. I. Georgescu, învățător în Secadate, Transilvania.

12) După spusa Rom. din Bucovina;—*Familia* an. XIX. p. 312.

a treia¹⁾, a cincea și a șaptea noapte²⁾; după a altora însă în cele trei nopți dintâiu după naștere³⁾ și cu deosebire în cea dintâiu⁴⁾, în care, dacă se 'ntimplă că femeea tocmai atunci se trudește să nască, asistă chiar și la nașterea pruncului⁵⁾; și iarăși după a altora abia într'a opta noapte, și atunci îi croesc *ursita*⁶⁾.

Iar oara sosirii lor se crede de comun a fi pe la *miezul nopții*, când toți cei de casă dorm⁷⁾.

Mai înainte însă de a se porni, a veci și a croi soartea, se sfătuiesc asupra *urseei* copilului. Cea mai bătrână întrebă pe celelalte: ce soarte să-i croască? Cele două mai linere răspund: să-i *ursească* bine. Ea însă *urșește* după cum a fost mai înainte de-aceasta mulțămită sau nu, adică bine sau rău, zicînd: *să aibă traiul meu din (cutare) zi și somnul meu din (cutare) noapte!* Celelalte două, știind prea bine că în acea zi și noapte ea n'a fost mulțămită, o roagă să fie mai bună, mai miloasă⁸⁾.

După ce s-au înțeles în privința *urseei*, se pornesc tustrele la casa, unde se află copilul nou-născut, ca să-i *ursească*.

În rimpurile vechi, pe cînd oamenii erau mai buni, mai dreupți și mai priincioși, și nu așa de răi, invidioși și păcătoși, ca în ziua de astăzi, se zice că mulți le vedeau cînd vin și le auziau cum ursesc, cu deosebire însă moașele, care privigheau pe copiii nou-născuți precum și pe mamele acestora⁹⁾.

1). Frîncu și Candrea, op. cit. p. 148;—G. S. Ionean: *Mica colecțiune de superstiții pop. rom.* Buzeu, 1888. p. 15;—Laurian și Massim, op. cit. p. 543;—Slavici, op. cit. p. 167;—*Țara nouă* an. III p. 445: „Dar veni ziua *Ursitorilor*, adică la trei zile după naștere, la miezul nopții veniră să dea hotărîre de ceea ce are să pătească copilul, cînd o să ajungă om”;—Em. V. Degan: *Datini și credințe pop. romînești din comitatul Hunedoara*, publ. în *Familia* an. XXXVIII. p. 391: „ziua a treia dela naștere e zi mare pentru fie-care om, căci atunci vin *Ursitorile* să decidă soartea lui”.

2). Frîncu și Candrea, op. cit. p. 148.

3). *Țara nouă* an. II. București 1886. p. 250;—Bolintinean, op. cit. p. 89: „ca și țărani noștri din Principate, *Romîni Macedoni*, au *Ursitorile*. Trei zile dela naștere, cred că trei femei spirite vin în casa unde s'a născut pruncul și țin sfat la căpăliul leagănuului despre a lui *ursită*”.

4). *Sezătourea* an. II. p. 26.

5). Cantemir, op. cit. p. 155: „*Ursitele*. Acestea le cred a fi două virgine, care sunt de față la ori ce naștere de copil, și-i impart, după voia lor, daruri atit sufletesteți cit și trupești, spunînd de mai înainte toată fericirea și nefericirea ce are se întimplene copilul în tot decursul vieții sale”.

6). Wislocki, op. cit. p. 9: „În aceste șease săptămîni a *opta noapte* după naștere e de mare însemnătate pentru toată familia, pentru că în această noapte vin cele trei *Ursite* în casă și hotărîsc soarta nou născutului”;—W. Schmidt, op. cit. p. 25.

7). *Țara nouă* an. III. p. 445;—*Familia* an. XX. p. 585;—I. Pop Regeganul: *Povești ardelenesti*. Partea I. Brașov 1888. p. 12.

8). Frîncu și Candrea op. cit. p. 148;—și com. de Ios. Olariu: „Din cauză că *Ursitoarea* cea mai mare a fost din capul locului rea, de-aceea ea și astăzi e cea mai rea dintre surorile sale, dar cite odală se lasă și ea după sfatul celei mai mici, care e cea mai bună din ele. Și cînd se 'ntimplă aceasta între *Ursitori*, pruncii aceia devin oameni mari și trăesc bine. Va să zică: Cînd *Ursitoarea* cea mai mare lasă după voia surorii sale celei mai mici, pruncii aceia trăesc și devin oameni învâțați și avuți”.

9). Com. de d. I. Georgescu:—*Țara nouă* an. III. p. 444; „Pe cînd lumea bună era și *Ursitorile* le auzia”.—În unele părți din Transilva-

În timpul de față însă nu se mai arată, nici nu mai spun nimărui nimic, pentrucă moașele precum și alte persoane din timpurile trecute, care le văzură și le auziră, au destăinuit toate secretele lor, și de-aceea acuma se feresc de urechile lumii și cu atita mai mult de ochii ei¹⁾.

Afară de aceasta nici nu e bine ca omul să-și știe *ursila*, căci, după cum spune un cântec din *Bucovina* :

De-ar ști omul, ce-ar păți,
De 'nainte s'ar feri.

Sau :

De-ar ști omul, ce-ar păți,
Nici din casă n'ar ieși.

Și de oarece în timpul de față nimeni nu știe, nici nu vede, cînd sosesc *Ursitoarele*, pentrucă ele, după cum am mai spus, vin de regulă pe la miezul nopții, cînd toți cei de casă dorm și anume cît se poate de incetșor și vorbesc șoptind²⁾, de aceea după credința Romînilor din unele părți ale *Munteniei*, e bine, cînd un copil se naște, și cînd se presupune că se arată *Ursitoarele* la fereastră, să se țină ușile și ferestrele deschise, și să fie cea mai mare liniște în timpul facerii³⁾.

Asemenea e bine ca opt zile dela nașterea unui copil, părinții lui să fie tot veseli, iar nu triști, căci dacă sint triști, se

nia, după cum ne spune W. Schmidt, op. cit. p. 25, se mai crede încă și acuma că fie-care moașă, care duce o viață fără prihană, vede și aude oaspeții aceștia și poate de pre vizita lor da cu de-annuntul ori și ce deslușire.—În alte părți, tot din Transilvania, după cum ne spune Wislocki, op. cit. p. 10, numai moașa poate să vadă pe cele trei ursite și să le audă vorbele, însă și acestea, numai atunci, cînd în privința religioasă și morală se bucură de o deosebită vază.—Moașele din Munții apusei ai Transilvaniei, după cum zice Frineu și Candrea, op. cit. p. 148, se laudă că le aud cu ocaziunea cînd aruncă apa, în care au scaldat copilul întăia dată.

1). Cred. Rom. din Transilvania, com. de d. I. Georgescu ;—cf. și Em. V. Dezan, op. cit. p. 391 : „Spun bătrînii, că în vromile mai de demult li s'a dat voe moașelor să le poată vedea fața și să le asculte cuvîntul decizătoriu în *ursită*. Dar după ce multe dintre moașe s'au dovedit necredincioase, trădînd secretul dumnezeesc, în pedeapsă li s'a denegat acest favor“;—a celor din Banat, com. de Ios. Olariu : „Credința poporului de rînd este, că în timpurile vechi s'au auzit *Ursitorile* ce-au *ursit* unui prunc nou născut, dacă părinții cu moașa pruncului n'au dormit pînă la cîntatul eu-coșului de trei ori. Acuma însă lumea s'a spurcat, și *Ursitorile* nu se mai aud pînă ce împart cum să trăească și ce să pățească nou născutul. Dar părinții și moașa pruncului și acum grijesc de visurile ce visază în noaptea *Ursitorilor*, și dacă visază : timp verde, boi, oi etc. o semn bun pentru prunc lor, iar dacă visază gropi, porci și alte lucruri neplăcute, atunci le iau de *ursită* rea pentru noul lor născut“;—a celor din Ungaria, com. de d. Elia Pop. învățator în Șomcuta mare : „*Ursitorile* sunt niște femei bune trimise dela Dumnezeu, care în timpurile de mai înainte se auzeau vestind soartea pruncilor nou-născuți la fereastră. Astăzi însă nu se mai aud. Iar dacă nașterea s'a întimplat în *ceas bun*, ele au vestit bine, iar dacă s'a întimplat într'un *ceas rău*, ele i-au prorocit de rău“.

2). Com. de d. George Tomoiagă, cant. bis. în Suceava.

3). Ionean, op. cit. p. 8.

întristează și *Ursitoarele* și cum vor fi ele în acele opt zile, așa va fi apoi și copilul în viață¹⁾.

Mai departe, fiind *Ursitoarele* adeseori foarte tonatice și supărăcioase, Romincele caută din cu bună vreme toate chipurile și mijloacele cum le-ar putea mai bine intra în voie, anume ca să *ursească* nou-născutului copil o viață îndelungată, bună, senină, liniștită și fericită.

Așa în Macedonia. unde există credința că *Mirele, Albele, Hărăsitele* sau *Cașmelele*, adică *Ursitele*, în răstimpul acesta stau prin grădina sau pe sub streșina casei, iar noaptea se primbă și prin ograda, cînd iesă cineva noaptea din casă afară ca să se ducă prin ograda, trebuie numaidecît să tușească și să-și facă cruce, zicînd vre-o rugăciune, *Tatăl nostru* sau *Sfinte Dumnezeule*, aceasta pentru ca să audă cele *trei Mire* și să se ferească ca nu cumva să fie călcate în picioare, ceea ce ar fi un mare păcat²⁾.

În unele părți din *Transilvania* însă, nemijlocit după ce a început femeia a se trudi de naștere, moașa pune pe masă un cot de pinză nouă, fină și curată, iar pe pinză un blid plin cu făina cernută de *grâu*, apoi sare, pine, un caer de lînă și un zeceriu. Toate obiectele acestea trebuie să rămîie trei zile și trei nopți pe masă. Cînd se împlinesc trei zile de la naștere se vede pe făina urma *Ursitoarelor*. Dacă în răstimpul acestor trei zile, cit umblă *Ursitoarele*, nu află acest dar, se supără și ursește ca nou-născutul copil să n'aibă nimic în viața sa³⁾.

În comitatul Hunedoarei din *Transilvania*, în ajunul zilei a treia după nașterea unui copil, cum a prins a însera, pune moașa pe masă un blid nou, plin cu apă proaspătă; iară șapte linguri de lemn, asemenea nouă, le așază cerc răsimate de *gardina blidului*. Aproape de blid pune *poğacea moșască*, iar în șapte locuri ale mesei presură sare. Tot lingă blid pune și una sau două cepe crestate și sărate. Intrînd *Ursitoarele* tirziu noaptea în casă și dînd cu ochii de cele puse pe masă, se înșiră în jurul blidului și încep apoi a *ursi* soartea nou-născutului copil. Dar, fiind ele *vergure* de un farmec dunnezeesc, nu se pot vedea de ochiu muritor, iar soarta ce-o decid în sfatul lor, nu poate fi furată de urechea omenească⁴⁾.

În alte părți, tot din *Transilvania*, se pune în onoarea lor pe masa curat așternută un pahar cu apă și un șipușor cu untdelemn, între care se află un talger cu făină, iar în acesta șapte bețișoare împlintate, care bețișoare sînt la vîrf învălîite cu bumbac⁵⁾.

1) Ionean, op. cit. v. II;—I. St. Negoescu: *Credințe pop.* publ. în *Lumina pentru toți* an. III. București 1888. p. 473: „Nu este bine ca părinții copilului, în cele dintâi opt zile să fie triști, pentru că scribese *Ursitoarele*, și cum vor fi ele atunci, așa va fi și noul născut.”

2) T. T. Burada, op. cit. p. 44.

3) Com. de a. Rom. Sim.

4) Em. V. Degan, op. cit. p. 391.

5) W. Schmidt, op. cit. p. 23.

Și iarăși în alte părți se pune asemenea pe masă, care e frumos și curat așternută, trei talgere cu grâu focot, trei pahare cu apă și trei cu untdelemn, iară într'o scăfiță o sumă anumită de bani, anume ca prin aceasta să le despue bine. Apa, după credința poporului, însemnează viață, iar untuldelemn avuție. Și acuma, pe cind membrii familiei, stînd într'o anumită depărtare de masă, murmură unele rugăciuni, pe-atunci moașa, cum se apropie miezul nopții, prinde a lăuda bunătatea și puterea *Ursitoarelor* prin un cîntec, care se numește *cîntecul Ursitelor*¹⁾.

În *Banat* în sara a treia după naștere, cind, după credința Romînilor din această țară, vin *Ursitorile* ca să ursească soartea pruncului nou-născut, pune moașa la capul copilului o *pogace* făcută din făină de grâu curat, iar de-asupra pe *pogace* trei cruceri²⁾, apoi o oglindă, un pieptene și o lingură cu untură, anume ca, viind *Ursitorile*, să aibă fiecare cîte-un crucer de cheltueală, apoi ce mînca, în ce se căuta și cu ce se pieptăna. Tot atunci mai pune ea de-asupra *pogacei* încă și o pîreche de *brăciri* nouă.

A două de dimineată moașa încinge cu brăcirile pe ne-poată, iar *pogacea*, untura și crucerii îi duce și-i dă porcarului satului sau altui păstor sătesc ce trece pe stradă și mină vitele la pășune, și anume: *pogacea* ca s'o minince, cu untura să se ungă pe cap, iar pe cei trei cruceri să-și cumpere ceva³⁾.

În alte părți tot din *Banat*, moașa pregătește în spre sara a treia după naștere o cină, numită *cina* sau *cinișoara Ursitorilor*, în următorul chip:

Ia, cam pe timpul cind e soarele la chindie, o *sînie*⁴⁾, și o acopere cu o bucată de pînză curată și ne mai purtată. Împrejurul *sîniei* pune niște *brăciri noi*, iar la mijlocul ei un *blidășel* curat, în care toarnă de trei ori cîte trei mîni de făină de grâu cernută bine prin o sită deasă; de-asupra făinei pune o lingură nouă cu sare și ală, tot nouă, cu unt și un pahar nou și curat cu apă de izvor neîncepută, adică din care n'a băut nimeni. Prinde apoi trei lumini de ceară de toartele *blidășeiului*, iar împrejurul lui pune tot felul de cereale precum: grâu, cucuruz, pasule, etc.

După ce a pregătit toate acestea, măsură statul pruncului nou-născut cu trei fire de mătăsoasă roșie pe care le înfășură apoi împrejurul paharului cu apă de pe *sinie*.

Fiind astfel *sinia*—masa—preparată o pune la capul ne-

1). Slavici, op. cit. p. 167;—Wliskoeki, op. cit. p. 9—10.

2). Dacă pune numai un singur cruceriu, atunci *Ursitorile* încep a se sfădi, al cărei din ele să fie crucierul, și așa sfădindu-se ursece copilului viață rea. Însă dacă sint 3 cruceri, atunci fie-care *Ursitoare* își ia crucerul seu și îndestulîndu-se cu acesta ursece copilului bine.

3). Com. de d. Ioan Popovici, Invățălor.

4). *Sinie* se numește o masă rotundă de lemn cam de un metru în diametru de mare și făcută de strugar.

poate și a nou-născutului seu nepoțel, aprinde cele trei lumini de ceară de pe toarțele blidășelului, face de trei ori cruce și apoi se roagă mai de multe ori către Dumnezeu și către preacurata fecioară Maria ca să trimită *Ursitorile*, zicînd :

Doamne, Dumnezeule !
 Trimite *Ursitorile*,
 Să vină toate voioase,
 Voioase și bucuroase,
 La sinie să gusteasca,
 Lui N. bine să 'mpărțească ¹⁾,
 N. puținel să muncească
 Și mult bine să trăească !

După rostirea cuvintelor acestora lasă sinia să stea peste noapte acolo, unde a pus-o dimpreună cu toate celea ce le-a așezat pe dinsa, iar părinții nou-născutului dimpreună cu moașa grijesc că să vadă ce vor visa.

A douazi, după revărsatul zorilor, vine moașa cu trei fetițe de vîrstă pînă la șapte ani, cărora le împărțește toate lucrurile de pe sinie, ori numai unele mîncări copilărești, precum : mere, pere și nuci ; iar celelalte, luîndu-le și ducîndu-le la sine acasă le minîncă ea cu casnicii săi ²⁾.

În unele părți din *Moldova* și *Muntenia*, trei zile după nașterea unui copil, se întinde asemenea în camera, unde se află acesta, o masă mare încărcată cu mîncare, spre a îndupli-ca *Ursitoarele*, care vin atunci noaptea și care, după credința poporului, au nevoie să minînce, ca să-i *urseze* bine ³⁾.

În alte părți, și mai ales din *Muntenia*, a treia zi după nașterea unui copil, sara, se pune în casa, unde el doarme, pine, sare, vin și bani, căci în acea sară vin *Ursitoarele* copilului să-l *urseze* și să găsească ele de băut, de mîncat, și bani de cheltueală ⁴⁾.

La Romîni din *Munții apuseni ai Transilvaniei*, adică la *Moți*, lucrul cel dintăiu este, după nașterea unui copil să-i dea o linguriță cu *unsoare de urs* ca să poată rezista influenței *Ursitoarelor* ⁵⁾.

În *Macedonia* este datină ca a treia zi după naștere să se facă *masă mare*, și se procedează la un fapt, care se crede că are mare înrîurire asupra viitorului noului născut ; se pune adică un băeat sau o fată ca de 12 ani, ai cărei părinți trăesc.

1). În unele părți din Banat se întrebuițează vrb. a împărți în loc de-a ursi.

2). Com. de Ios. Olariu

3) Bolintineanu. op. cit. p. 89 ; — *Țara nouă* an. II. p. 250.

4). Ionean, op. cit. p. 15 ; — Laurian și Massim : *Dict.* II. p. 543 : „*Ursitorile* vin în acea zi noaptea, și de aceea pentru acea noapte, se pune la capul pruncului o masă cu cele mai simple mîncări : pine, sare, vin etc. din care se mînce *Ursitorile* și să fie bine dispuse pentru prunc”.

5). Frîncu și Candrea, op. cit. p. 147.

ca să frămînte o turtă micuță, făcută din aluat nedospit, care se coace în vatra casei în cenușă. Acea turtă se pune apoi sub perna pruncului și se păstrează 40 de zile. Dacă este băiat, se mai pune o pungă cu bani, o armă, o carte, călămări, hirtie și o pană, și alte obiecte după profesiunea ce părinții doresc să îmbrățișeze; dacă este fată i se pune ac, degetar, foarfeci și altele.

În noaptea ce urmează se culcă toți mai devreme și se închid ușile, care nu se deschid cu nici un preț ori cui ar veni din afară, căci se crede că în acea noapte au să vină cele trei *Mire să scrie norocul și soartea pruncului*.

De aice apoi și credința, la poporul român din *Macedonia*, că omul nu trebuie să se scribească despre orice nenorocire ce i s'ar întimpla, căci ori ce ar fi făcut ca să se evite cea ce i s'a întimplat, ar fi fost cu neputință, căci așa i-a fost scris să pățească.

De se întimplă ca la casa omului să fie cîni, atunci în noaptea aceea, se trimite pe la neamuri sau prietini ca nu cumva lătrînd, să se sparie *Cașmetele* și să fugă¹⁾.

În fine, Romîni din *Bucovina* cred și spun că venind *Ursitoarele* și neafînd lumină în casă, unde se află copilul nou-născut, atunci se minie și-i *ursesc* o soartă rea. Din contra, aflînd lumina, îi *ursesc* o soartă bună. Drept aceea fiecare moașă precaută, cum prinde a se îngina ziua cu noaptea, aprinde o lumină și o pune pe masă ca să ardă toată noaptea²⁾.

Sosînd acuma *Ursitoarele*, spun o samă de Romîni, că intră foarte încet pe fereastră sau pe ușa casei în care se află copilul nou-născut, se duc până la leagănul aceluia, se pun la căpătăiul lui și acolo apoi stînd îi țes viitorul³⁾.

De la această credință se vede că vine apoi și datina Romînilor din unele părți ale *Munteniei* de a ținea, cînd se naște un copil, ușele și ferestrele casei deschise, ca să aibă pe unde intra *Ursitoarele*⁴⁾.

Cei mai mulți înși însă cred și spun că ele, după ce au sosit, se postează la fereastra casei, unde se află copilul⁵⁾, și stînd acolo încep mai întăiu și întăiu a-i toarce firul vieții, și anume: cea mai mare, adică *Ursitoarea* țînînd o furcă în mînă pune firul și învirte fusul, cea mijlocie, adică *Soartea*, îl toarce din carerul prins la furcă, ce-o ține *Ursitoarea* în briu, și-l învelește pe fus, iară cea mai mică, adică *Moartea*, țînînd în mînă foar-

1). Burada, op. cit. p. 43—44.

2). Com. de d. G. Tomoiagă.

3). Frincu și Candrea, op. cit. p. 147; — Bolintineanu, op. cit. p. 89.

4). Ionean, op. cit. p. 8: „Cînd un copil se naște, apar *Ursitoarele* la fereastră, de aceea se țin ușele și ferestrele deschise și cea mai mare liniște în timpul facerei“.

5). *Șezătoarea* an. II p. 26; — I. St. Negoescu: *Credințe* publ. în *Lumina pentru toți* an. III. București 1888. p. 473: „Se zice că la nașterea copilului apar la fereastă *Ursitorile*, care decid soartea noului născut“;

Familia an. XIX p. 302: „Romînul crede că la nașterea ori cărui om nescari ființe nevăzute stau la fereastră și dau noului născut soartea sa în viață. Romînul numește pre aceste ființe: *Ursite*, *Ursitori* și *Ursitoare*. De aceea zice el: așa mi-a cîntat *Ursitoarea* la fereastă, cînd m'a născut mama.“

fecele, printre tăiușurile căruia trebuie să treacă firul, cind voește, atunci stringe foarfecele la olaltă și taie firul ¹⁾.

După ce i-au tors firul vieții, dacă copilul s'a născut într'un *ceas bun*, prind a cînta cu un viers foarte frumos, voios și plăcut și a-i sorti de bine, iar dacă s'a născut într'un *ceas rău*, nu numai că prind a dăuli și a cînta cu un viers foarte duicos și trist, ci totodată a-i sorti de rău ²⁾; apoi încep pe rînd: una a-i da minte și noroc, alta frumusețā sau uriciune, a treia bogăție sau sărăcie, glorie sau robie, mai pe scurt a sorti soarta noului născut, spunind din fir în păr toate celea ce au să i se intimple, și cînd va muri, de ce fel de moarte are să moară.

De aici apoi, dela această credință, se vede că vine și datina moșelor din unele părți ale *Transilvaniei* de a nu privi la fereastră, cînd se naște vreun copil, temindu-se ca nu cumva să vie *Ursitoarele* și prin aceasta, fiindcă nu este iertat să le vadă, să le supere ³⁾.

Ce se atinge în special de *ursița* lor, trebuie să notăm aici că ea, fie 'n bine fie 'n rău, fie ori și cum va fi aceea, după ce au rostii'o odată și au scris'o într'o carte, numită *Cartea Sortii* ⁴⁾, nu numai că trebuie să se implinească, ci ea rămîne vecinică, neschimbată, nimene în lume, afară de unicul Dumnezeu, care e mai mare și mai puternic decit dinsele, de s-ar pune luntre și punte și de-ar întrebuița ori și ce ar voi, nu e în stare să prefacă ceea ce-au *ursit* ele odată; ori să-i scape din pericolul sau dela moartea, care i-au predestinat-o ⁵⁾.

Un singur mijloc prin care s'ar putea schimba *ursita* unui om, e numai acela: dacă auzindu-le ce au ursit, s'ar ruga nemijlocit după aceasta și anume până ce n'au apucat a i-o scri în *Cartea Sortii* să-i croască altă *ursită* mai bună. Dacă însă au apucat acum a o scrie, atunci e înzădar ⁶⁾.

Așa, bunăoară, dacă unui copil i-au ursit că se va ineca într'un pîrau sau într'un iaz, ori va fi sfișiat de vre-o fiară sălbatică, de l'ar păzi părinții sei ori și cit ar voi, și de s'ar feri

1). *Familia* an. XIX. p. 312.

2). *Familia* an. XIX. p. 302 și 313;—*Idem* an. XX. p. 586;—Credința într'un *ceas bun* și un *ceas rău* e foarte răspîdită la poporul român. De-aice vine apoi și datina Romînilui de-a zice, cînd li merge bine: „în bun ceas m'am născut” sau: „m'am născut într'un ceas cu noroc”, iar cînd li merge rău: „în rău ceas m'am născut”. Tot dela această credință socot că vine și datina unor Romînce din Transilvania, și mai cu samă a unor moașe, de-a eși,—după cum ne scrie d. B. Iosof,—pe mică pe ceas în timpul nașterii alară anume ca să asculte pre *Ursitoare* și să audă ce vor spune acestea: ce fel de ceas e acela, în care s'ar fi putut naște? și ce fel acela, în care s'a născut: bun sau rău?

3). *Familia* an. XIX. p. 302.

4). I. Pop Reteganul: *Povești ardelenesti*. Partea IV. p. 50: „Ce-i era scris în cartea sortii, tot trebuia să i se 'ntimple;”—Cred. Rom. din Bucovina.

5). Com. de d. Rom. Sim:—*Șezătoarea* an. II. p. 27.

6). Cred. Rom. din Bucovina, și a celor din Transilvania, com. de d. Anton Georgiu.

el singur cit ar vrea, totuși în ziua și minutul acela, cînd i-au ursit că i se va întimpla nenorocirea, trebuie numaidecît să i se întimple ¹⁾).

Mai departe, dacă unuia i-au ursit că se va însura abia după ce va crește și se va face fată mare copila, la nașterea căreia din întimplare a fost de fată, sau că va moșteni pe vreun străin, cu care nu este de fel înemurit, mai pe scurt *ori și ce i-ar ursi și sorți* trebuie numaidecît să se îplinească ²⁾).

Dacă ursesc unui copil o viață lungă, fericită, liniștită, plină de toate bunătățile dela naștere și până la adînci bătrînețe, atunci, spune poporul, că toate celea ce i le-au ursit le introduc în *Cartea Sorții* cu *litere de aur*, în cazul contrar însă întrebuițează cu totul altfel de litere spre acest scop.

Un copil, la căpătăiul căruia *Ursitoarele* nu s'au înțeles, va avea o viață sbuciumată în bine și rău ³⁾).

Ca dovadă despre această credință avem o mulțime de poezii poporane răspindite în toate părțile locuite de Romîni.

Iată, spre exemplu, cum se plînge un tinăr din *Moldova* asupra *Ursitoarelor*, care, precum se vede, nu s'au putut învoi pe deplin și cu toată acurâteața asupra sorții sale :

Drum la deal și drum la vale!
Imi fac veacul tot pe cale.
N'am în lume serbătoare
Nici n'am partea mea la soare
Bat'o crucea *Ursitoare*,
Care m'a ursit pe mine :
Să n'am nici o zi cu bine !
Ostenit mereu de ducă,
Noaptea 'n codri mă apucă,
Copacilor sunt năluca,
Ochi-mi nu se mai usucă !
Unde merg, în ori ce parte,
Dragostile-mi sunt deșarte⁴⁾.

O variantă din *Muntenia* a acestei doine sună precum urmează :

Drum la deal și drum la vale,
Imi fac veacul tot pe cale,
N'am în lume serbătoare,
Bat'o crucea *Ursitoare*,
Care m'a ursit pe mine
Să n'am nici un ceas cu bine,

1). *Sezătoarea* an. II. p. 27.

2). Cf. despre toate acestea : *Familia* an. XIX. p. 312-313;—*Idem* an. XX. p. 584-587;—I. Pop. Rețeganul; *Povești ardelenesti* Partea I. Brașov 1888 p. 11-20;—*Țara nouă* an. III. p. 444-445 și 505-507;—P. Ispirescu: *Legende sau Busmele Romînilor* București 1882 p. 97.

3). Fiinea și Candrea op. cit. p. 148.

4). V. Alexandri: *Poesii populare ale Romînilor*, București. 1866. p. 277.

Ci să mă trudesesc pe lume,
 Năcazuri să mă zugrume.
 Ostenit mereu de ducă
 Copacilor sunt nălucă,
 Ochi-mi nu se mai nsucă.
 Unde merg, în ori ce parte,
 Dragostele-mi sunt deșarte,
 Că mândra mea e departe.
 Dorul când mă predidește
 Nici un timp nu mă oprește
 Viforul nu mă 'ngrozeste,
 Calea nu mă ostenește¹⁾.

Un alt tânăr, căruia *Ursitoarea* i-a ursit într'o vreme grea,
 adică într'un ceas fără noroc, spune așa :

Frunză verdi salbi moali,
 Drum pi deal. și drum pi vali,
 Ard'o focu *Ursiloari*
 La grè vremi m'o găsit
 Di n'ari douu sfirșit
 Și dragostea urit.
 Bati-on vînt
 Și reu m'aprint,
 Ies la cîmp
 Si mă sting
 Și mai tari mă aprind;
 Mai am on norocel,
 Bati vîntu citinel
 Și mă mai țin puțintel.
 De-ar bati vîntu mai tari
 M'ar da gios di pi chicioari²⁾.

În fine un al treilea tânăr, căruia *Ursitoarea* i-a ursit să
 fie singur pe pămînt, adică fără neamuri și amici, cîntă astfel :

Frunză verde de cicoare,
 Bat'o crucea *Ursitoare*,
 Și-ar topi-o sfintul soare
 Că mi-a ursit cu urit
 Să fiu singur pe pămînt,
 Din tot ce-am iubit pe lume
 Să le știu numai de nume;
 De toți cei ce mă iubiau
 Și cu drag mă desmierdau
 Nici unul să nu trăească,
 Pămîntul să-i învălească...³⁾

1). D. Vulpian : *Poesia populară, pusă pe muzică*. București 1886. p. 17.
 2). M. Canian : *Poesii populare, Doine*. Iași. 1888. p. 155.
 3). I. Mînescu : *Doine* publ. în *Foarea Societăței Romînismul*. București 1870. p. 43.

Credința în *Ursitoare*, în nemărginita lor putere de-a croi după voință soartea fie-cărui om, și nestrămutabila lor hotărîre după cit ne-am putut încredința din cele expuse pînă aici și după cum ne vom încredința și din șirele următoare, nu numai că e foarte răspîdită și adînc înrădăcinată în sinul poporului romîn, ci ea este totodată și foarte veche.

Drept aceea Romîni de pretutindene cred că asupra omului influențează un fatalism de cînd se naște și pînă moare și din cauza aceasta apoi ori și ce fericire sau nefericire o privesc cu nepăsare zicînd: *așa mi-a fost ursita; așa mi a fost dat; așa mi-a fost data; așa mi-a fost împărțit; așa mi-a fost soartea sau așa mi-i soartea; cată să mă las după soarte; așa mi-a fost scris să pățesc; așa mi-i scrisa; așa mi-a fost scris; așa mi-a fost scris în slovele ursitoare!*¹⁾

Cînd e lovit de vre-o nenorocire mare, Romînul nu caută, ca mulți alții, să-și repue viața, ei oftează numai din udincul inimei sale și zice: *ce să facem, așa ne-a fost soartea!... așa nu-a fost împărțit să pățim!... așa mi-a cîntat ursita, cînd m'am născut!*

Și de oare ce credința în puterea *Ursitei* și a *Sortii* e prefăcută, cum s'ar zice, în sînge și carne și din cauza aceasta operează instinctualmente și mehanic asupra lui, de-aceea Romînul, fie ori și cine ar fi acela, nu se poate răbda, cînd e lovit de vre-o nenorocire de-a nu se plînge asupra acestor două *Ursitoare*: de ce au fost ele atît de neîndurate cu dînsul, de ce i-au croit o soarte atît de rea, atît de tristă?

Iată, spre exemplu, cum se plînge și poetul *Andr. Mureșan* asupra *Ursitei* sale:

Să cred și eu *Ursitei*, ce lumea amăgește,
Cînd unuia-i dă toate, pe altul l-a lipsit;
Ca mama cea vicleană, ce pe un fiu iubește,
Pe altul îl departă de sinul ei iubit.

Și iarăși:

Dar unde mă voi plînge, pe cine să pun vina?
Așa mi-a fost ursita, din veac am fost merit
Să văd mărul de aur, dar să nu-l prind cu mîna,
Să fiu eu mărturie la cel ce-i fericit.

Romînul, în genere, cînd e pătruns de ce va reu, se servește mai cu samă de cuv. *soarte*. fără a mai spune: că ce fel de soarte e aceea: bună sau rea? d. e. *așa vrea soarta*, sau *mult să mai joacă soarta cu mine!* Iar cînd se află în cumpene cu starea sa viitoare, încît nu știe de-i va fi mai bine ori tot rau, zice: *mă las în mîna Sortii, ce-o vrea ea, aceea o fi!*

1). Frîncu și Candrea, op. cit. p. 148;—*Familia* an. XIX. p. 300;—și pretutindene în Bucovina.

La o întâmplare bună, din contra, zice mai mult: *Noroc mare*, de cit: *Soarte bună* d. ex: *Mare noroc m'o mai bătut*;... *mare noroc am avut*;... *mare noroc m'o aflat* sau *m'o găsit*. Cu toate acestea însă el totdeauna presupune și'n cazul acesta *puterea Sorții*, care i-a trimis *Norocul* sau ferecirea respectivă.

Cuv. *Soarte* așa dară îl întrebunțează mai mult spre a însemna printr'nsul un jug greu, ce-l poartă omul pe pământ, pe cînd cuv. *Noroc* mai totdeauna spre a însemna *întîmplări ferecile, casuri bune și norocose*¹⁾.

Am spus mai sus că în timpul de față nimăruî sau numai rar cui îi este dat să vadă *Ursitoarele* și să le audă cum și ce ursesc. Cu toate acestea însă se află și acuma o mulțime de inși, și mai ales o samă de babe, care nu numai că pretind a fi văzut pe *Ursitoare* și a le fi auzit adeseori hotărîrea, ci tot odată a fi în stare de-a spune fie-căruia: care-i este *ursita*, ce *soarte* va avea în viitoriu, și de ce fel de *moarte* va muri.

Drept aceea poporul de jos, superstițios și plin de încredere în spusele și tilcurile acestor *preoți și preutese ale Ursitoarelor*, pe cari adeseori le numește el, pe lingă *Zodieri* sau *Păscălitori* și *Vrăjitori*, *Cărturărese* și *Vrăjitoare*, încă și *Ursitori* și *Ursitoare*,²⁾ tocmai ca și pe zicele din cestiune, dorind a-și cunoaște viitorul, nu odată aleargă la dinșii, ca prin darea sau punerea în cărți, prin căutarea în palmă și zodie, prin aruncarea bobilor, precum și prin întrebunțarea a o mulțime de vrăji și alte mijloace superstițioase, să i spue: ce stă scris despre dînsul în *cartea sorții*?

Însă dintre toți acești oameni plini de încredere în spusele și tilcurile zodierilor, cărturăreselor și a vrăjitoarelor, nime nu e așa de curios să-și cunoască viitoarea lor soarte ca *feciorii cei tomnatici* sau *burlacii*, cari nu s'au putut însura la timp, și mai cu samă *fețele cele slătute*, care de mult duc dorul măritişului.

Dar curiositatea acestora adeseori se mărginește mai mult numai la cunoașterea *ursitelor* sing. *ursită* și-a *ursiților* sing. *ursit*, adică la persoanele, care sînt *ursite* de către zinele *Ursitoare* ca să le fie soți³⁾: cine și cum vor fi aceștia? frumoși sau urîți? bogați sau săraci? tineri sau bătrîni? buni sau rai? blînzi sau rînzosi? isteți sau tontalai? și la cunoașterea timpului cînd se vor căsători.

Despre feciorii, cărora de mult le-a trecut acuma timpul de însurat și cu toate acestea încă tot nu s'au putut însura, se crede că *ursitele* lor sunt căsătorite cu alții, și pînă ce nu vor muri aceia, pînă atunci nu se pot însura, sau că atare babe rele *i-au legat*, adică au făcut tîrg cu *Ursitoarele* ca acestea, ori cît timp vor îmbla ei ca să se însoare, să le ascundă *ursita* (partea) din vederea ochilor ca să nu poată da în veci de dînsa.⁴⁾

1). *Familia* an. XIX p. 300.

2). Vezi: *Buciumul român, foae literară*, an. III. Iași 1878. p. 173;—și *Dat. Rom. din Bucovina*.

3). P. Ispirescu: *Legende* p. 33: „Dragii mei copii, v'ați făcut mari, mergeți de vă căutați *ursitele*, ca să intrați și voi în rîndul oamenilor”.

4). *Cred. Rom. din Bucovina*;—cf. și *Familia* an. XIX. p. 312.

Tot așa se crede și despre fete. Despre acestea încă se zice că trebuie să li se fi căsătorit *ursiții* cu altele, sau că încă le a făcut cine-va anume ca să nu se poată mărita la timp.

Deci atât feciorii cit și fetele, însă mai cu samă acestea din urmă, temindu-se ca nu cum-va să rămie până la moarte necăsătorite, se duc pe la vrăjitoare și le roagă ca să le facă pe *ursită*, adică nu numai să le desfacă legătura sau făcătura cu care sunt încātușate, ei totodată să le și spue: ori de le trăesc *ursiții* sau poate au murit? iar dacă trăesc să-i aducă ori de unde vor fi aceia și să-i facă ca să se căsătorească cit mai de grabă cu dinsele.

Și *Ursitoarele*, adică vrăjitoarele, la care și-au luat fetele refugiul, rostind unele *farmece de dragoste* precum și unele *vrăji de ursită*, îndată le împlinesc dorința, nu numai spunându-le soartea viitoare, ci și aducându-le *ursiții* și constringându-i pre aceia ca să le iee de soții.

De multe ori însă fetele, voind a-și cunoaște *ursiții* și viitorul, nu se mai adresează vrăjitoarelor, ci întrebuințează ele singure diferite mijloace spre acest scop.

Așa în diferite zile de peste an, dar mai ales în sara spre *Sf. Andreiu*, spre *Anul nou* sau *Sf. Vasile* și spre *Sân-Georgiu* leagă parii de prin garduri, topesc plumb, trezesc porcii de prin cotețe, pun peri de porc în vatra focului, și multe altele de acestea fac, prin care pretind a și cunoaște *Ursiții*, timpul cind se vor căsători, precum și soartea ce le așteaptă.

S. Fl. Marian.

Articolul acesta, desigur unul din cele din urmă studii ale sale, ne-a fost trimis de regretatul folklorist bucovinean, cu puțin timp înainte de a fi lovit de greaua boală, care i-a curmat firul vieții. Publicindu-l acum, ne îndeplinim o pioasă datorie către acel a cărui viață a fost închinată muncii conștiințioase și cinstită, asociindu-ne la frumoasa manifestare a „Junimei literare” din Bucovina întru comemorarea fostului nostru colaborator.
